

LANDSTEVNAN '94

-Vit mugu geva teimum arbeiðsleysu betri fíggjarlig kor

Arbeidsloysi er okkara størsti menniskjansligi trupulleiki og vóni eg, at vit skjótast gjørligt kunnu fáa hetta mál loyst segði Jón Ingi Eidesgaard, nevndarlimur í Eysturoyar Javnaðarfelag m.a. í sínum innleggi á landsstevnunni hjá javnaðarflokkinum seinasta leygardag. Jón Ingi treiv í nógvar spurningar og geva vit honum orði:

Hugsjónin

Javnaður, frælsi og brøðralag var grundin undir tí rørslu, vit í dag eru savnað fyrri at føra víðari.

Er tað eisini grundin í dag?

Hví siga alt fleiri fólk, nei í dag finnst eingin javnaðarhugsjón? Tey sita bert og nóra um seg sjálvan.

Eru tað bert fólk úr hinum flokkunum, ið siga hetta, ella eru trúgv javnaðarfólk av somu hugsan. Eg eri tíverri noyddur at svara ja. Jú tað eru alt fleiri av okkara egnu, sum ivast og eru ivaleyst fleiri orsökir til tað.

Skulu vit fáa javnað, frælsi og brøðralag, so má kapitalurin vera felags ogn og ikki privat. Vit hava fingið bankamar, og skuldu tí verið komnir langt. Men er nógur broyting, eru tað ikki somu prinsippir galdandi nú, sum tá vit fóru í hernað ímóti at broyta. Einasta broyting fyrri skattgjalddanar er, at hann nú oman á veðhóldini fær allar tær skeivu privatfløgummar at gjalda aftur. Fólk rokna við at síggja hugsjónina aftur, har vit eru komnir á mál. Latíð vera og selji partabrev úr bankunum til privat fólk.

Ein annar trupulleiki eru tey ymisku fólkaðvaldu. Ein ævigur meldur av orðum og tað tykist sum øll halda tað vera so ómetliga týðningarmikið at markera sína persónligu støðu. Oftast verða tey noydd til, ikki bert at revidera støðuna, men góðtaka eina heilt aðra. Her er nógv at gera hjá flokkunum og burdu vit fingið gjørt nakrar viðtøkur fyrri, hvussu vit avmarka hesa egin persónsdyrkan. Floks disiplin

sær mangan út til at vera eitt ógvuliga fjart stað.

Fyri mær er sakin púra greið, vit hava fingið fleiri ymisk støð, har avgerðir verða tiknar, hetta mugu teir fólkaðvaldu rætta seg eftir. Gera teir ikki tað, finnst fleiri aðrir flokkar, sum seta einstaklingarnar í háseti. Eg veit væl, at tingmenn eru suverænir í sínum avgerðum, men hugsjónin og flokkurin mugu liggja fremst og kunna ikki gangast ímóti, uttan so at tað fær avleiðingar.

Táðin

Hetta er ein torfør tíð hjá flestu føroyingum. Búskaparliga stendur illa til og nógv fólk eiga nærur ikki fyrri mat og klæði. Fleiri missa hús og onnur virði og standa eftir við eina botnleysari skuld.

Nærum øll vanlig fólk standa eftir sum hugsjónarlig hým og stara eftir tí, sum fyrri bert fáum árum síðani vóru rættindi, men nú bert eru 80'ini, skapt av nøkrum ørvitisknokkum av politikarum. Hetta er hugsanin, skapt av fólk, politikarum, arbeiðarafeløgum og fjølmiðlum.

Eg eri ósamdur við hesa hugsan, vit skaptu nógv gott og fingið nógv rættindi í gjøgnum. Sumt var minni gott, men heldur ikki so ringt, at øll javnaðarrrættin, haldandi um nøsina, rennur yvir í tann reindyrkaða høgna kstein. Har marknaðarbúskapur, effektivisering og kostnaðarstøði eru loysunarorðið fyrri investorar og maskinur, meðan ALS nóg illa heldur lív í løntakaranum, so hann kann brúkast í

framleiðsluni.

Á arbeiðsmarknaðinum haldi eg tað vera neyðugt skjótast gjørligt at gera nakar nýtt við arbeiðans úrtøku av framleiðsluni. Systemið við at arbeiðarin verður avroknaður sum nú við tímaløn, kemur at geva alt ov lítið. Alt arbeiði í dag verður pressað so hart og effektiviserað so nógv, at prosentvísur partur av úrtøkuni ella framleiðsluni átti at verið meira umrøddur. Eg vóni at arbeiðarafeløgini koma at fáa okkurt líknandi ígjøgnum, áðrenn ymiskar akkord skipanir og lækkan av kostnaðarstøðinum verður gjøgnumført, um sambandið og fólkaflokkurin koma fram at eftir valið.

Tað stríðið, sum nú fer fram millum arbeiðarafeløg og landsstýrið, kann tykjast løgið.

Í tí eina er spurningurin, hvør skal læna, so arbeiðsleysu kunnu fáa nakrar fáar krónur til lívsins uppihald. Hiit, har tvídrátturin er um, hvussu nógv fólk skulu fáa í persónligum, almennum stuðli, tá tey eru komnir á inntøkur uppá 220.000,- kr. Eg haldi at vit beinanvegin mugu geva teimum arbeiðsleysu betri fíggjarlig kor, handan innbygda gularótin um at tað altíð skal loysa seg at arbeiða, t.v.s. at útgjaldið minskar, kann evt. brúkast í øðrum timum, men ikki nú við arbeiðsloysi upp á 25%.

Hinvegin haldi eg ikki, at fólk, sum hava inntøku oman fyrri 220.000 kr., hava nakran rætt til stuðul. Hava manningar ella partar av manning gjørt góðar túrar

og forvunnið meira enn 220 túsund, so er hetta ein spurningur millum fakfeløg og reiðara, hvørjar smódir manningin skal hava.

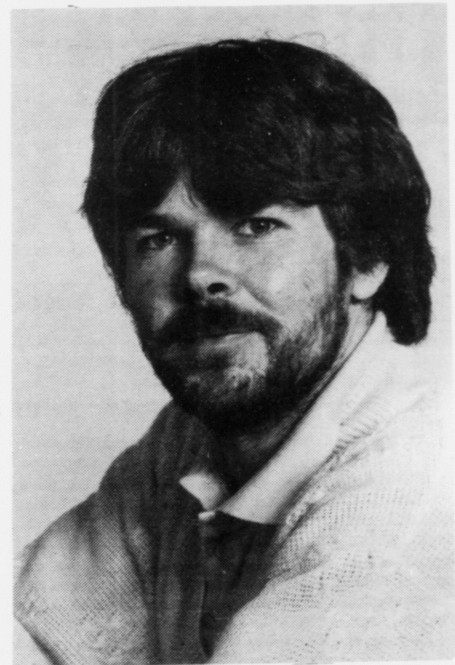
Arbeidsloysið

Arbeidsloysi er uttan iva okkara størsti menniskjansligi trupulleiki og vóni eg at vit skjótast gjørligt kunnu fáa loyst hetta mál. Hetta sær ikki gott út í løtuni, men hóast alt eru tað fleiri, sum hava fingið arbeiði í grannalundunum, uttan at flyta. Javnaðarfólk hava verið háðað, tí tey hava sagt, at fólk, um møguleiki er fyrri tí, noyðast at fara í onnur lond at arbeiða. Hetta hevur ikki verið óvanligt fyrri okkum, men er sjálvsagt ikki nakað at byggja ein politikk uppá.

Men hví ikki viðganga tað, tá fólk, serliga sjófólk, gera tað sjálvt í góðum timum.

Eitt, sum eg trúgvi vit skulu ansa eftir, er ikki at geva teimum arbeiðsleysu ta kenslu, at í lívinum eru arbeiði ella útbúgving einastu grundleggjandi virðir. Einkin ringt um tey bæði, men royndir frá øðrum londum við arbeiðsloysi vísa, at henda tankagongd er ógvuliga negativ og persónsniðurbrotandi fyrri tey, sum vegna arbeiðsloysi fara undir útbúgving við bara arbeiði fyrri eyga, men einki fáa eftir lokna útbúgving. Tað finnst onnur virði/arbeiði í samfelagum, sum fleiri av hesum fólkið kundu gjørt nógv gott fyrri og samstundis havt tað gott við seg sjálvan.

Hesir tankar krevja, at flokkurin revidera hugsan sína um arbeiði til allar

Jón Ingi Eidesgaard, nevndarlimur í Eysturoyar Javnaðarfelag hevði nógv upp á hjartað á landsstevnunni

hendur, har arbeiði bert verður roknað eftir traditionellum mátistokki, t.v.s. sum løn fyrri økta framleiðslu.

Sethúsamarknaðurin

Tað er grátuligt at hoyra fólkaðvaldar javnaðarmenn siga, at teir hava moralskar trupulleikar við at gjøgnumføra eitt av teimum størstu sosialpolitisku málunum nakrantíð, nevnlaga sethúsamarknaðin.

Í sambandi við ta sokallaðu »sethúsaloysnina«, sum landsstýrið hevur sett sítt álit á, vil eg gjarna hava svarað hesum spurningi.

Hví er tað neyðugt at sanna og ikki longja, lækka rentu og niðurfrysta lán í vinnulívinum, tá hetta er einasta loysn fyrri húsamarknaðin?

Argumentið fyrri rentulækkingina, longjan av lánunum og frystingini á húsamarknaðinum er, at tað vónandi fer at ganga framá um nøkur ár og so klára fólk at gjalda sína skuld. Hvussu ber tað til at bankarnir ikki hava somu vón fyrri vinnulívið. Hvussu skal eitt væl útbúgvið fólk trúgva hesum? Ella eru tað somu ørvitisknokkar frá 80'unum, ið snýta okkum einaferð enn, tí sum er eru tað nærur bert politikarar, ið trúgva hesum.

Tað kundi sæð út sum um hugsjónin er broytt til at fólk

eru tí fyrri vinnulívið og ikki umvent.

Ein sera einföld loysn á sethúsasurninginum hevði verið at sett bann fyrri sølu av fætum ognum í eitt ávíst áramál. Neyðugt hevði verið at avmarkað hetta bann til tey, sum eru í gjaldfóris-trupulleikum av ov dýrum húsum í 80'unum.

Hetta hevði í fyrstu atlugu avmarkað tær óhugnaligu lagnur, sum í dag flest allar flyta til Danmarkar, við fleiri hundrad túsund krónum í skuld í viðfórinum.

Í aðru atlugu hevði tað givið teimum, sum ætla at selja, betri prís, tí nógv færri hús vóru á marknaðinum.

Í triju atlugu høvdu vit stóðgað tí spekulatiónum, sum er undir uppsigling, har fólk keypa fleiri hús við vinningi fyrri eyga, um nú olja verður funnin í undirgrundini.

Hetta ber ikki til, vilja tey flestu siga. Men eitt er greitt, okkurt má gerast. Flokkurin kann ikki sum nú bara hyggja at, tí tey, sum bygdu, hava gjørt sína skyldu. Er tað so ikki frá okkum, tey skulu krevja rættin.

Onnur mál

Tá vit eru farin at broyta stýrisskipanina, hevði eg hildið tað verið ætt at innført somu reglur um valskelið sum í Noregi. So

